B. Chedrack Jyrwa

NA NENGPEI KI SUR MYLLUNG

1979.

Ka sien shon banyngkong — 12. 11. 1971.
Ka sien shon ba ar — 22. 8. 1977.
Ka sien shon ba lai — 15. 6. 1979.

B. CHEDRACK JYRWA

NA

NENGPEI KI SUR MYLLUNG

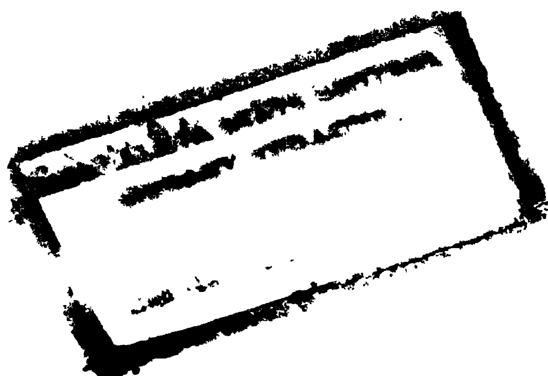
[POETRY]

KA SIEN SHON KABA LAI

La Pynmih Da U Nongthoh

[IA KA HOK LONGTRAI LA TYNGKAI]

1979.

KA LAMPHRANG

Sa shiwat pat nga kwah ban kyndoh biang la i duitara ha nengpei ban rwai myllung na ka bynta la ka Ri, hapdeng ki samla shynrang bad kynthei kiba iashong sawdong ka lyngwiar dpei, hadien ba nga la pynbeit ksai bha

Ha kane ka por nga kwah ban iathuh ba ym dei shuh tang ka mynta kaba tip aiu ka len, hynrei mynta ki la sdang ban iatrei lang ha kaba ka hynnin kaiarap ban khyllie ia ka mynor kaba ka la pruid dak bad ruh ban kdew bad iathuh hangno ka dang duna bad ruh ban ong ia ka mynta ban pynbiang kumba ka dei khnang ba ka lah ban buh ıyntih ha ka rukom kaba beit.

Ki shrah ki dang jyllei, ki khohruh khohrum ki dang syrtah, ki phret ki phrong ki dang sakma bad ym pat lah ban prat ban lum ban lang ha ka rukom kaba dei. Imat ka dang khaın shim poı haduh ban da dep ban leh kumta. La katta ruh nga dei ban iai ıaksaid khlem shongthait ban khawa ia la i lieng kynda, ryngkat ryngkat bad u Nongkhawa haduh ban da poi sha shiliang ha kane ka duriaw kaba jrong kynian, jong ka thoh ka tar u khun Khasi.

Ha kane ka kynti hadien, ba nga lum ia ki phret ki phrong na kylleng sawdong ka mariang nga pyrshang ban pyndait lang kumne kumba ki long, ngam tip la ka du ka dar, ka riam ka beit, ka ıong ka ıup, ka phong ka kup ka biang ne ka duna, bad ia kata nga iehnoh ha ka jingpeit ngor bad tai shalani jong phi ban thew ban wah, ban bishar khadar, bad lada phi shem ba ki dang duna ha kano kano ka bynta sngewbha ban iathuh bad ban iakdew lem kum ka dak jong ka jingiatei khnang ba ha ki sngi kiba bud nga lah ban nangkham pynbha shuh shuh bad kata hi ka long ka jinglong briew, hynrei kaei kaba ngi khmihlynti ka long kaba janai. Kumta ha kine ki jingpyrshang kiba ngi dei ban iakynduh ruh shibun ki dieng pynkiang, nga sngew kum ban ong ba ngi dei ban long kum ka 'SNGEIT' ka um kaba krang ia ki krem mawlong mawteh jong ka ramia bun spah pruh jar jar

khlem jingsawa, khlemdur khlemdar, hynrei ka trei minot ia la ka kam haduh ba kan da mih pat kaba itynnad, kaba sngur bad kaba ibang ban dih.

Ngam lah khlem da sngewnguh ia I Prof. R. S. Lyngdoh, Speaker Meghalaya Assembly, iba la kloi ban pynlut por ha kaba iatainia, bad ban aibuit aimynsiem lem bad ban kynthoh ruh halor kane ka jingthoh. I dang iai pynshlur ba ngam pat dei ban shongthait tang hangne hynrei ban nang iai iaksaid katba ka jabieng ka dang proh, ka met ka dang khlaiñ bad ka puson ka dang bang.

Ka jingkyntu bad jingaimynsiem jong i ka long kaba pynshlur shibun eh ia nga hi. Nga ngeit ba in nang iai bteng ban iai pyni lem ia ki jingduna kiba ialap hateng hateng ha ka jingpyrshang jong nga ban shakri ia la ka Ri bad ka jaitbynriew lyngba ine i jingpyrshang.

Shikyntien ruh, ngam lah khlem da sngewnguh ia I Mr. B. M. Rodborne, Secretary Literature Committee ka Synod, iba la kloi ban pyllait por khnang ban iapeit lem ia ki proofs naduh ba sdang haduh ba kut.

Ka shong sa ha phi ki nongpule baieit ban iarwai myllung lem bad nga ha ki jaka bad ki por baroh.

Dt. Iewrynghep,
Shillong-8
The 12th November, 1971.

B. CHEDRACK JYRWA.

KA JINGKYNTHOH

Ka long kaba sngewphuhmat ban tip bad ban iohi ia ka jingwan paw pyrthei kaba ter shiter jong ki nongthoh bad ki myllung Khasi. Nga da sngewkmen eh ba tang hapdeng khyndiat por hadien ba la pynmih ia ka kot poetry "Na Pongshai Ki Puramit" u Bah Chedrack u la lah ban pynmih pyrthei sa shisong ne shikynthup ki poetry ha ka kot jong u kaba u jer kyrteng "Na Nengpei ka sur myllung." Ha kane ka song u nongrwai u la kynthup lang ia ki jingrwai kiba ktah ia ki jingmut jingpyrkhat bad ia ka pyrkhat pyrdaiñ u Khasi, khamtam ha ka mynta.

Katba dang lah ban buddien ia ka jingroi jong ka Khasi Poetry, ngi lah ban ong ba dei u S. M. Amjad Ali, uba long uba nyngkong eh ban pynmih shisong ki jingrwai Khasi ha ka kot kaba u jer kyrteng "Ka Myntoi," ne "Ka Kot Boit," ha ka snem 1888. Ngi lah ban ong ba une u rangbah, wat la um dei u Khasi juh, pynban u long u nongmait lynti ia ka Khasi Poetry. Hadien kata, ngi iohi sa ia ka jingpaw pyrthei jong ka jingrwai "U Sier Lapalang" jong u Rev. Morkha Joseph ha ka kot khubor "U Nongkit Khubor," jong ka snem 1891. Une u rangbah u la seng nongrim ia ka dur ka phong jong ka Khasi Poetry da ki jingrwai ba bun jaid jong u kiba u la thoh hapdeng ki snem 1890 haduh ka snem 1916. Hynrei ka kot Poetry jong u pat ka dang mih pyrthei dang shen da ka kyrteng "Ka Ryngkap ne Poetry Khasi," bad la pynmih ia ka da u khun khatduh jong u, u Bah H. James Tham.

U Myllung uba la saiñ dur saiñ dar ia ka Khasi Poetry bad ia ka jingjylliew jong ka rukom pyrkhat u Khasi u dei u Babu Soso Tham uba la pynmih ia "Ki Poetry Khasi," ha ka snem 1926. Ia kane ka song la jer kyrteng thymmai pat da "Ka Duitara Ksiar." ha ka snem 1936. Ha "Ka Duitara Ksiar," ka pyrthei Khasi ka iohi nyngkong eh ia u Myllung ba phylla bad uba la lah ban suh khlieh sha ki thwei jingstad ba jylliew tam kaba don ha ka mariang, ha ka pyrthei, bad ha ka longbriew manbriew ka jingrwai jong u shaphang "Ki Sngi Barim u Hynñiew Trep," kaba la paw pyrthei ha ka snem 1936, ka la long kum ka jing-

kieng ksiar kaba bteng ia ka hyndai, ka mynta bad ka lawei kaba bteng ia ka khyndew bad ka bneng, bad kaba bteng ia ka rukom pyrkhat Khasi paka ia ka jingiadei u briew bad U Blei.

Hà ka snem 1937, u Rev. Father H. Elias, u la pynmih ia "Ka Hamsaia ki por" kaba kren ia ka dur ka phong bad ka pyrkhat pyrdaiñ jong "Ki Sngi Barim u Hynñiew Trep" Kine artylli—"Ki Sngi Barim u Hynñiew Trep," bad "Ka Hamsaia ki por," ki long ki jingsarong ka Ri ha ka liang ka Khasi Literature.

Ha kane kajuh hi ka snem 1937, u Bah B. Thangkhiew u pynmih shikynthup ki jingrwai bad phawar ba ha rukom jong u ha ka kot "Ki 'tien rwai Khasi." Une ruh u long u nongrwai tem Duitara ba bang uba ka jaidbynriew ka dei ban sngewsarong. Ha kane kajuh ka snem u Babu Primrose Gatphoh u la pynmih pyrthei ia ka Skit Lympiar jong u shaphang "U Sier Lapalang"

Ha ka snem 1956 pat, u Bah Victor G. Bareh u pynmih ia ka kot Poetry jong u kaba kyrteng "Ki Poetry Khasi.' Imat une u rangbah u la thaw ia kawei pa kawei ka jingrwai ha ki sur jong ki ksai ka duitara, kiba long ki sur Khasi paka.

Lada ka snem 1960 ka poetry Khasi ka la rung sha ka juk ka Renaissance. Ka long kaba eh ban tainia lut ia ki hangne. "Ka Phawar Rwai Khasi," bad u Elija," da i Bah Frank M. Pugh, "Na la Rympei," da i Bah Bajubon Kharlukhi, "Kiwei pat ki Syntiew" da i Bah S. J. Duncan, "Ka sur Pangnud u khun Khasi," da i Bah O. M. Wahlang, "Ki sur na la Ri" da i Bah S. Khongsit, "Na lum Khasi," da i Bah D. S Khongdup, bad "Na Pongshai ki Puramit," da i Bah B. C. Jyrwa. Kine ki long ki matti ba la pynpaw madan da ki Mylliúng ba tbit jong kane ka juk mynta.

Hynrei wat hapdeng kat kane ka jingroi jong ka Khasi Poetry, pynban ngi lah ban ong ba ka Khasi Poetry ka la roi tang ha ka liang ki Lyrics. Ha ka liang ki Ballad ngi dang don tang lai tylli, ha ka liang ki Ode ngi don tang kawei, ha ka liang ki Ellegy ngi dang don tang khyndiat eh, ha ka liang ki Narrative Poetry ngi dang don tang lai ne saw tylli, ha ka liang ki Sonnet ngi dang don khadsaw tylli. Ngim pat don Epic-poetry, ngim pat don wat ki Blank verse ruh. Hynrei wat hapdeng kine ki jingduna, ki Myllung Khasi ki la lah ban saiñdur ia ki jaid poetry kiba ngim ju shem koit ha kiwei kiwei pat ki ktien. "U nongtem Duitara" ba thaw i Bah B. Thangkhiew bad ka "Phawar-pharshi" jong i Bah Frank M. Pugh ki long ki nuksa jong kum kita ki jait poetry Khasi nylla.

Lada bishar ia ka mynsiem kaba paw ha ki Myllung jong kane ka juk, ym slem shuh ba ka jaitbynriew Khasi kan sa pynmih ki Homer, ki Shakespeare, ki Kalidasa, ki Virgil, ki Gothe bad ki Milton. Te ka jaitbynriew Khasi kan sa paw pyrthei haba shit haba shai ka sngi.

"Na nengpei ki Sur Myllung" ka long sa kawei pat ka thup jong ki Khasi Lyrics. Ha kine ki jingrwai ngi shem ba u Bah Chedrack u iaksaid ha kane ka juk kaba dap da ki jingtynjuh, ki jingpynshoi bad ki jingwan tap lup u lyput ba dum. Teng teng sngew kumba u la iapop bad ngam jyllop ha ki tdem ba iewkhong jong "Ka Sor Shillong," hynrei kham bunsien pat u ieng rangbah hapdeng ki jingtynjuh la kum u "U dieng khyrwait lyer." Hapdeng ka jingdum iongngit u iohi ia ka "Jingshai na ki sengdeng." U kyntu bad pyrta ban kit bad ban bret ia ki jingsniew kum ba trei "I wah Disoi." U pynrem jur ia ki briew kiba long kum ka "Wei iong sarong" bad kiba pynkitpap ia la ka nohsip ha U Trai Nongthaw, bad ruh ia kiba buaid Inger ha ka jingpynshoi ka lyer Sor. U rwai pynrem ia ki riew jaipdeh kum "U Labanang Khlem khmat," u rwai iaroh ia ki nongialam bad ki riewkit khia ia la ka Ri, u rwai iaroh ia la ka State Meghalaya ba kan pynsuhsieng kum u "Tiew pathai khubor ;" u rwai iaroh ia "Jingieit nylla." U rwai pyndonburom ia ka jaitbynriew ba shisha la kum "U

nongshna dur." Khatduh u pyndonburom ia "Ka tip briew tip Blei" bad u rwai iaroh ia U Nongthaw uba king ia "I Lieng Kynda" jong ka jingim u briew. Wat ka biria shaphang "U Dak," ngi shem ba ka long ka biria dei por. Kine bad bun kiwei pat ki long ki jingrwai kiba pynkhih mynsiem ia ngi bad ia ki longdien ban "Im namar ka Ri." Nga dang khmihlynti shibun kiba khambha na une u Myllung jong ngi.

PROF. R. S. LYNGDOH, M.A.
SPEAKER,
Meghalaya Legislative
Assembly.

SHILLONG,
Dt. The 1st May, 1971.

KA JINGKDEW

		SLA
1.	Koit-koit kam pher	1
2.	Ka Sor Shillong	10
3.	Ka Por Samla	12
4.	La wan urlong	13
5.	Ym dei U Nongthaw	15
6.	Wei Iong Sarong	17
7.	Jingshai na ki Serdeng	20
8.	I Lieng Kynda	23
9.	Jingieit Nylla	24
10.	U Tiew Pathai Khubor	25
11.	U Nongshna Dur	27
12.	Ka Ri ba nga ieit eh	29
13.	U Labanang khlem khmat	30
14.	U Dieng Khyrwait Lyer	35
15.	I Wah Duid	36
16.	I Wah Disoi	38
17.	Tipbriew Tipblei	40
18.	I Duitara Laiksai	42
19.	Phanew	43
20.	Lymda	46

Koit-Koit Kam Pher

Bun phew kylla ki snem k'lá iaid,
Hynrei ngam pat shym klet ;
Hamar ba kem
Ka Tlang
Daitthah,
Shuwa u nai Nohprah.

Nga sngewsammut ba nga kynmaw,
Shaphang kaba la jia ;
Nga ngeit phi ruh
Pnin sngew
Biria,
Ynda nga la khana.

Shisien la don uwei u Lok,
Ba ju leit rah khubor ;
Kylleng ka Ri
U leit
U wan,
Wat la lynti ka jlan.

Ryngkhat shisien b'la lap ka miet,
B'u mih kham dier na Sor ;
Shiteng lynti
U hap
Ban sah,
Pajih na Shnong Mawkriah.

Tang poi shnong briew u sdang pyrthew,
Ka ïng u Rangbah Shnong ;
"Katai hangtai."
Nangta
Ki kdew,
"Ka ïng ba don ladew."

Sak sak shata u thew ban iaid,
Katba ḍang, kham imat ;
Ţang poi hangta
Shiphang
U ieng,
Ban rung u sngew eh kheng.

Hynmei ynda u pyrkhat bha,
"Lehse ngam shym bakla ;
      Hawei lei lei
         Lada
         Ngan leit,
Mat seh ia nga kin peit."

Nangta ki dieng phalor u weng,
Ki ksew ki sdang kynhaiñ ;
      U Rangbah Shnong
         Nangta
         U mih,
U nang tharai u Ksih.

Phewse ynda u mih shalait,
D'u Dak pynban u shem ;
      "Shano kumne
         Phi mut
         Ban leit ?"
"Shane," u jubab beit.

U Rangbah Shnong u nang tharai,
B'u wan donkam ia u ;
      "Da rung ha ïng,"
         Nangta
         U ong,
"Ngin sa iakren da shong."

"Samon aiu ia nga phin ai ?"
Kylli u Rangbah Shnong ;
      "Ym don ei ei
         Shaphang
         Jong phi,
Tang ia u Mon Kiri."

"Uei uta, hangno u shong ?"
Tohkit u Rangbah Shnong ;
      "Ha Marbisu
         Katba
         Nga tip,
U lok, la ha ka shrip."

"U tuh aiu u thiem aiu,
Ne u shohnoh shohpat ?"
U tohkit bniah
La kat
Uwei,
Napdeng ki ksan rympei.

"Ngam tip shibun shaphang kata,"
Jubab kloi lan u Dak;
"Tang khyndiat eh
Katba
Nga sngew,
Ka kam iaknieh khyndew."

"Balei katta phi dang hangne?"
Ban ktien u Rangbah Shnong ;
"B'la lap ka miet
Bad kem
Ka thngan,
Ngam lah shuh ban iaid bran."

Ka kmie ki khun u Rangbah Shnong,
Khynrad ka shet ka tiew ;
U Dak bapli
Ioh lap
Tyrsaw,
Ha ding ka sdang thep khaw.

Tang mar iarah puk puk ka khat,
Khlem ap kan da kham sngat ;
Kum ñiangthangdoh,
U ruh
Law law
Bad mew bad mew u taw.

B'la jur ka thngan um laplieng shuh,
Wat tang ban da burom;
Hadien kata
U sdang
Peit mat,
Ban leh da ba pyrkhat.

Ynda la kdang lap sa ka thait,
Um lah iakyrda shuh;
Wat la khana
Ki bteng
Khlem kut,
Samthiah, ka la pynthut.

Ynda ki i b'la shoh than eh,
B'u saham khlem sangeh ;
U Rangbah Shnong
U sdang
Pynsei,
Ki nep najan nengpei.

Ka snieh sidap najrong tympan,
Diengiap najrong tyngier ;
Ba un kham syaid
B'u khlem
Rah nep,
Kat bar da pei ka step.

Nalor ki jaiñ ba ki la ai,
Sa kawei ka iajai ;
La ka kham jot
Ki sdang
Tyrwa,
Ba ioh u dang duna.

"Koit koit kam pher," kloi lan u ong,
"Katne ka la biang eh ;
Ka nep katne
Ka ding
Katne,
Ngam donkam shuh lehse."

Ki pat namar ki la jumad,
Ki sdang ban iai pynbor ;
"Shane te ma,
Ka la
Kham khriat,
B'la sdang mynta shi hat."

"Koit koit kam pher," u ban ktien biang,
"Katne la pahuh eh ;
Ia kup ma phi
Ioh phi
Ia khriat,
Mat khriat mynta shiwat."

Baroh arngut ki shu ia wiat,
Ka iai pynbor la thait ;
Namar ki la
Dep spel
Lupa,
Ka khriat kan ym duna.

I a katta ruh shuwa ban leit thiah,
Hajan jong u ki buh ;
"To ieh hangto,"
Ong ka
Men kmie,
"U mat shim dalade."

Kumta ruh de ki leit thiah noh,
Ki da sammut artat ;
"Ngin sa peit kai
Kumno
Un leh,
Katto b'u iapyneh."

Lada um kyrthat kum ñianglong,
Mynstep ngin iapeit kai ;
"Shiteng synïa
La da
Um khar,
U dei shisha u Snar."

Ka ding ba klang ka sdang ban lip,
Ka met ka sdang par khriat ;
U sdang syndong
Bad klum
Artat,
B'la sdang kem na ki kjat.

Kadiang ka mon u sdang ban ksaid,
Ki kjat ruh u sdang kdor ;
Kat shaba phai
Um don
Jaka,
U sdang babe kylla.

Ka miet dang jrong ka khriat nang jur,
Ban khie la sngewlehraiñ ;
Hangta ruh liak
U sdang
Kynmaw,
Rajai ba jot rynthaw.

B'la dum sharak um imat shuh,
Da kti u sdang ban bta;
Hangta lyngktop
U tang
Ioh ksoh,
Jem jai u sdang ban khroh.

Nangta u sdang tyllup bynrap ;
Nalor kiba mynshwa ;
Shiphang u sngew
La wan
Jingsyaid,
La kat muna pdem kait.

B'la thut ka thiah jan kynih syiar,
Ngai ngai u iap iohthiah ;
Lajan mih sngi
Dang ha
Ka nep,
Ki kam lano un dep ?

Hum hum ham ham u tang iohsngew,
Joit joit u khie pynstet ;
Ka kmie ki khun
U Rang-
Bah Shnong,
Sha dwar ka mih kyrtong.

Shiphang na lait ka rung pynstet
Shikham u langtana ;
Baroh baroh
Ki shu
Peit seh,
Iano kan sleit tyngeh ?

U Dak u la shu peit lyngngeh,
Khlem pat tip ia ka daw ;
Kynjuñ halor
Mula
Snieh Ksih,
La khih sa tang ka khlieh.

Ki khun tam sneng u nang tharai,
Ban ai jingsneng shiwat ;
La tangduma
U kbum
Pynskhem,
Ryngkat mynsiem sngewlem.

Ka kmie ki khun u Rangbah Shnong,
Shanep rajai pynban ;
Ka sdang byrthen
Ka tim
Ka tla,
Ban sngap la sngew salia.

"Khun ka tam sneng," nangta ka ong,
Ka da sympat artat ;
"Koit koit kam phet,
Nang ong
Ki briew,
Pha tur kumba kwah shriew."

Bun wat ka bom da suwan jai,
Artat ka tim ka tla ;
"Pha la marmlien
Nadien
Kane,
Ngan sleit phan da shem kmie."

La saw kyrang u Dak bapli,
B'la sngewlehraiñ hi suiñ ;
Sha kren jyndat
U ieng
De joit,
"Kane te ka ban sloit."

"Kumno kumta phin shu leit noh,"
Bynrap ktien pat u Kpa ;
"Da bam da sa
Wat nym
Kyrkieh,
Ngin tah d'i doh japieh."

"Koit koit, kam pher," u kum ong biang,
"La sngi nga kham kyrkieh ;
Ngan sa bam pat
Lano
Lano,
Ynda nga poi wan, ho !"

Kumta ruh bran la ka jhola,
U kieng pynstet ha met ;
"Khublei, Khublei
Ia phi
Baroh,
La sngi, ngan shu leit noh."

Tang shu palat shabar phalor,
Rangbah Shnong b'la sngewbieit ;
Ka kmie ki khun
U sdang
Ban mai,
Ba ka la leh kam kai.

Ka pat b'la sngewsammut than eh,
Wei briew ka wiat rymmuiñ ;
Kam nud ai nia
Ioh ia
Bun ktien,
"Koit koit kam pher shisien."

Tang kut kata u snèng tyngeh,
Ba kan nym marmlien shuh ;
    Kiwei ki ar
        La shai
        Shisngi,
Kum ia u Dak bapli.

"Koit koit kam pher," ka sah khana
Naduh kata ka Sngi ;
    Ha shnong ha thaw
        Tang shu
        Pher blin,
    Pharshi da kam, da ktien.

—

Ka Sor Shillong

Ka Sor Shillong ka Ri donnam,
Naduh Hyndai Kulong pham dam ;
Na pha ki mih ki Rang bad Thei,
B'la phriang baroh shisnieh pyrthei ;
Burom jong pha bym lah iathuh,
La khun, la ksiew pha la pynphuh ;
Ngi sngewsarong namarkata,
Ban shong lyngngeit ha pneh jong pha ;
Ki lyer iwbih na pha ki shlei,
Ban beh sha jngai i'u Ksuid i'u Khrei ;
Uba wan thap teh mraw ia ngi,
Hamar ba ngim shym khmihlynti.

Pha dei ruh pleng Nongbah donnam,
Meghalaya bad Ri Assam ;
Kumta pha kdup kat uba wan,
Pha bsa pha pjiah la lut hi lan ;
Baroh kat kiba tip ia pha,
Kim lah khlem wan ban wad jaka :
Ban shong tyngkhap syndah jong pha,
Ban rieh shongtngen n'u slap n'u phria.
Naduh Ri dkhar ki da wan khnang,
Ban mad jangew ban mad jathang ;
Mynsiem jong pha la kum u jhur,
Kat uba wan kat uba tur ;
Thapniang ba syaid baroh pha kdup,
Wat i'u seiñpuh ruh pha kynthup :
Pham ju da thew pham ju da woh,
Jynsur mynsiem lut ia baroh ;
Imat lada ki don jingmut,
Umngap jong pha wat ban kjit lut.

Katba ka hok ka sot ka dang shong khet ha pha.
Bad wat ka jingshisha ka dang teh lakam bha ;
Mano ban khmihlynti ba ha pha kan wan jia,
Ban pynbyrsieh katne da pap da sang da ma ;
Haduh b'u 'Lei Shillong u da iam pangdohnud,
Haba u peit ia pha, mynsiem katno ka ud ;
La jan kat ka Sodom, b'la pynbitar i'U Blei,
B'la pynjyrsieh da pap jingbhabriew b'la sepei.

"Ko Sor Shillong ! Ko Sor Shillong !
Balei katne pha kylla long !
La jingbhabriew ba pha la die,
La jinglong bha phan sa babe ;
Ban ia ka im la suk ka iap.
Baroh ki rong jong pha la kjap ;
Kat shaba phai kat shaba peit,
Kat shaba wan kat shaba leit,
Ia dur bhabriew jong pha la s'iah,
Jinglong sotti phongrai la biah ;
Sa tang ka shyieng ka snep pha sah,
Sa katno wait phan dang shah shtah !
Hynrei dang don ba kmen pynban,
Namar b'la dap la u Saipan."

Haba shupeit la i iap ngiah,
Ban shu iasngap ym i lah shah ;
"Mano ba kynoi katta pha dang thiah,
Ka snam u Longshwa wat mut ka la pjiah ;
Kane kam dei ho ka kam thamula,
Ba phin ialehkai khlem thew khlem tara ;
Peit thuh ki Longshwa kumno ki buh dak,
Ba ngi, ki longdien ngin bud sak-shi-sak ;
Ioh shah shongkulai h'u mynder shisngi,
Tang katta artat khiewja la byndi."

Ka Por Samla

Ka por Samla bym lah thikna,
La kum i lieng khlem don boitha ;
Ki kjat jong ka kim lah satia,
Ban thew beit sak tang shi jaka ;
Pura ka mon ka bang ban iaid,
Ban poi lut man ba don ki lad ;
Jaka shongneh bym pat thikna,
Ka iwat khlem thait bad ka lynga.

Sha-ïa iashai teng teng ka king,
Shajan sha jngai ka met ka sting ;
Ka ud kham iar ba kan khanglad,
Namar kim shlan da ka thohthad ;
Jngai na la shnong ban thiah khynraw
Ban shat waidong ioh pam ka daw ;
Kyrwoh jingieit nangta ban phah,
Ynda sngewthuh b'la dait khabah.

Ka por Samla kan bijai ei ;
Ne kan kynshew ba kan sa sei ;
Sumar ba ioh ka pulom ei,
Jingim Samla ha ka pyrthei ;
La bor la buit ngin sei lut phar,
Sha khamakha ioh liat pathar ;
Ba ioh sepei jinglong Samla,
Kaba kham kor ban ksiar nylla.

La Wan Ur Long

Ki Shalyntem ka por ki her,
Khlem pat da sngewthuh sawar bha :
Arphew kylla ki snem kum lyer,
Ki wan urlong ei khamakha !
Riewlum mihngi ka Ri India,
Shaphang jong ngi mano babna ;
Iano burom yn ai mynta !
Ki rang kynsai ka Ri b'la kha.

Riewthor ba khim dohnud ki ieng,
Ban beiñ pyrshah ban ia aireng ;
Ki khwan myntoi wow ! ki byrngem,
Khlem kheiñ ia la ka raiñ ka rem ;
Ani ! ki khih ka leit Delhi,
Ki sngew hana ba tang ma ki ;
Katne ki Lum ki la lyngkhuid,
Sa aiu pat ki kwah ban nguid ?

Sorkar India kum ka Long kmie,
Da jingsngewkhia, jingud jingnam ;
Sha lum ka peit da phuh samrkhie,
Dohnud kuhiw ka kyllon kram ;
Hangno kin tep ia la ki pop,
Ba i'u Riewlum ki la phyrnop ;
Wat ha b'la lap ki jan thap len,
Da ktien ba khor kum u Laren.

Dei ban da ai jingsneng tyngeh,
Ba kin pei shkor ia kam b'la leh ;
Lada la leh kum sha Ri Thor,
Mynsiem ki Lum kan kham synjor ;
Namar ia ngi la ibeiñ than,
Khlem da ailad ngin plung ngin san ;
Ynda kie buk ka snam ialeh,
Khlem raiñ kuhiw ki sdang pyneh.

Ki Kumarban da mon sngewbha,
Jingkhot mardor ki ai jubab ;
Namar ka Ri ki shah ban kñia,
Ban trei naduh dang saw tyngab ;
Bainong jong ki mano ban siew,
Tyngka ha ki kam shongdor shuh ;
Jingkieng ieit Ri nangne kin kiew,
Ba Ri, lawei kan san kan phuh.

Sepei ka khih rama rutit ;
Ia u riewlum ban riam ha thit ;
Ynda la khie ka ksaw ka kpong,
Kum ha ka por u Ñi u Kong ;
Jingsniew ban rat naduh dyngkhong,
Hangta ka Ri kan ieng rasong ;
Sa shisien pat ka Sotti Juk,
Kan wan shongkhet ba Ri kan suk.

15

Ym Dei U Nongthaw

U Briew bad la ka malade,
U sngew kat u te ym don shuh ;
Kum u Siejlung u thew dung bneng,
Pynban u tih ia la ka lhuh.

Kumno myndai ha Sotti Juk,
Synshar ka suk junom ;
Ka um ka ding ki shet ki tiew,
Ha trep kynjai ki suk ;
Sha lum sha wah ki trei ki beng,
Naphang kat kaba shah ;
Sha khlaw, sha thwei ki shang wad bam,
Shirta kim ju dap ram ;
Ha la u pud u sam kynthop,
Shawei kim ju kwah rhah ;
Pura ka mon ki suk ki saiñ,
Kim ju don jingkhuslai.

Katba nangmih ki sngi, ki snem,
U briew u nang shemphang ;
Ki khmat pyllaw ki nang kham shai,
Jabieng ka nang kham proh ;
Tang ha l'u pud kim sngewdap shuh,
Shawei ki sdang ban tda ;
Ki khnam ryntieh, ka wait u sum,
Ki khreh sa ka leh thma ;
Uwei i'u wei ki peit shonshan,
Pihuiñ ki sdang pynkha ;
Ka suk laitluid ki sdang leh klet,
Mynsiem bad met ki bret.

Kum dingleilieh jingstad ka proh,
Ka pyrkhat ka pyrdaiñ ;
Ki tup ki man ki khreh ki khrum,
Lieng duriaw bad Liengsuiñ ;
Na ki ïngkrem badum synïa,
Sha ki ïngphew mala ;
Na ki kali kulai, bordi,
Sha kali sawshaka ;
Na ki jaiñ phong jaiñkup snieh mrad,
Sha ki sarot nailon ;
Na ka iaid kjat na pait khongdong,
Sha sop juti muja.

Ynda la kiew rasong ka meng,
Jingsarong la kiewskong ;
Ban jot lade ki tih liewlep,
Sha apot ka kokkhai ;
Shapoh ramew kynrang ki tih,
Ban lute ki Hira ;
Shapoh duriaw la kum ki ksih,
Ban ñiew ki jait dohkha ;
Nangta sha sahit bneng u tda,
Ki metbneng ban khura ;
Hato kumba ong Puriskam,
Ne artat ban ioh nam ?

Jingthaw paka nylla U Blei,
U briew u thap thawstad ;
Namar ia ki u shu ioh ei,
Kat b'u mon u pynshad ;
Ynda u la lushia than eh,
Shisien ka sngi kan poi ;
Ia u bad ia ki sngew lah duh,
Dei kita ban iap kloi ;
Ia U Nongthaw kin pynkit pop,
Ynda pyrthei la jot ;
Hynrei da lade ki lynshop,
Ha ban da jot rymphot ;
Suk te kita ki jait jingthaw,
Kiba hun bad shaniah ;
Katba U leh ha la jingstad,
Khlem pyntam ne duna.

Wei Iong Sarong

"Baroh ki saw samoi nga shong,
Hangne nga sngewsarong ;
Kjatsngi ia nga ki doh khlem thait,
Na nga kim lah iaid lait ;
Lappraw Pyrem sngewthiang kim ngiah.
Ki wan ban kyrsiew thiah !
Lapbah ka Liiur kim don lad,
Ia nga khlem wan pynsad ;
Ki mieng sngewthiang jong ka Synrai,
Ban jahthait ki syrpai ;
Ba wat lyer khriat ka Tlang daitthah,
Na nga kim lah kynriah.

Ki rong ki rup ba pher aiu !
Kiba ngam kup ngam phong ;
Ki khor ki khriam kiba nangno !
Kiba ngam lah ban ong ;
Jaiñsem dhara jaiñsem muka,
Ki khadu ne khaila ;
Ki merina, ki thoh rongstem,
Nawei phim lah ban shem ;
Ki kup sarot, juti muja,
Laiphew jait laiphew skit ;
Wat ki riam shad b'la khapngiah bha,
B'la jan sma nai-tynjit.

Ka Nohkaliar wat ka sngewphuh,
Aiu kan thaw pyrthei ;
Sha nga khatduh ka hap wan nguh,
Kam shap don lad shawei ;
Ki thwei Weiking, ki thwei Sohphoh,
Bad nga kim lah iakot ;
Naei phin shem lada phi jngoh,
Ha ka rynieng ryniot ;
Pura ka mon nadong shadong
Nga biang na khlieh ha kjat ;
Kiwei ki ar kim iaryngkat ;
La jer ia nga, Wei Iong."

Kumta ki sngi, ki snem ki iaid,
Jingsarong ka la phong ;
Ia kiwei wow ! ka beiñ khlem thait,
Sarong la kiew shynrong ;
Ynda ki sngew ym lah shah shuh,
Ryngkat bad jingbitar ;
Baroh baroh ki sdang sngewthuh,
Jingkren ba la pynthar ;
Tiewsaw hamar shynrong jong ka,
Ba pyniphuh iphieng ;
Kynsan u ong, "La khlem ma nga,
Ka khmut wat hieng ruma."
Ki tiew tyrkhang na kyndong knap,
Ba iai pynsieng iwbih ;
"I a khlem ma ngi, ki jur samla
Kin nym wan jngoh ia pha."
Ki tiew lyngksiar bad lasubon,
Na krung jong ka ki phuh ;
"La khlem ma ngi pha nud ban ong,
Ne pha dang sngewsarong ;
Ki khraw pyrkhat, u luk u lak,
Ki proh jabieng kumjuh ;
Pynpyngngad khlieh tang kham bangja,
Ym dei namar jong pha ;
Wat mut ki wan ban jngoh ia pha,
Pham lub ba kin ibha ;
La khlem kiwei ne khlem ma ngi,
Marwei pha long suda."

I umpohliew najan neng khlieh,
Ba ring ba pah bym lah Riew shuh ;
Ki khraw ki rit ki tuid khlem kut,
Ban mad pynshngiam haduh dohnud ;
"La khlem ma nga pham lah iphuh,
Ia nga pha leh kum bym ithuh."
Ki shalynnai bad ki khasaw,
Ia ki ka leh kum bym kynmaw ;
Ynda ki la dep spel lyndet,
Khatduh kim banse ban jynthet ;
"La khlem ma ngi pha shlan ban ong,
Pha leh la kum pathaw tiewrong ;
Miet sngi ngi sar pynkhuid bha jai,
Ban khuid suba ngi pynphyrnai ;
Haduh ban da peit ït la long,
Tang ialade pha thap kiew skong."

Khatduh ynda ka la sngewthuh,
Nangno ka mih nangno ka long ;
Ia la jingleh ka sngewkynduh,
Dohnud sngewrit ka sdang ban phong.

Jingshai Na Ki Syrdeng

I Sem lyngkha pajih na shnong,
Bun wat nga iaid lyngba ;
Tang ban kwah tip mano ba shong !
Ngam sngew myllai satia.

Hangta b'rabor ki para shnong,
Ki ju rung ban shongthait ;
Ki kam Pyrthei ki said kyrtong,
La kat ki Rangkhlawait.

Mynsngi mynshai itai tyrphot—
Kumba in kyllon noh ;
Ban peit najan jingisangsot,
Ha la ka i jaboh.

U Rangbah Shnong tengkhat u poi,
Ban lum bai pynshokïng ;
Wat kat uta tang shi samoi,
Ban rung hapoh u phieng.

Ngam poi kynmaw haba nga kdat,
Nangta jan man ka sngi ;
Shata ban phai ngam sngewiapmat,
Hapdeng ki ïng paki.

Hangta raiktoi marwei jar jar,
Pajih na kiwei pat ;
Sawdong jong i da ki hajar,
Jingshai phyrnai ki shat.

Sawdong ita i trep barit,
B'la ker d'u langtana ;
Ki saw samoi, ka khriat ka shit,
Ia i kim lah khura.

Khamtam ki miet ba pyllun bnai,
Haba nga dei ban iaid ;
Thaba jingshai kat shaba phai,
Khlem ñiew nga da iaid lait.

Kyndit kawei ka miet dum bnai,
Pather lapbah lapsan ;
Ki lynti shnong ba ju pynshai,
Mynta ki dum suwan.

Ki ïng paki ba shat phyrnai,
Baroh ki dum iong ngit ;
La phieng ka khlieh kat shaba phai,
Mynsiem kumba kynsit.

Shane shatai, shaneng sharum,
Ki khmat ba nga pynshang ;
Baroh shishnong ka tap jingdum,
La pah ñiangkynjah jlang.

Hapdeng kata ka iaid ruma,
La lap sa ka iapieng ;
Kynsan nga i, i jingthaba,
Jingshai na ki syrdeng.

Mynsiem kynsan ka sdang ban syaid,
Nga tang iohi kumta ;
Beit beit shata nga prong ban iaid,
Lyngba ki khlaw ba ma.

Katba nangjan nga sngew nang shngaiñ,
Ka phieng, kynsan ka phet ;
Ka hangamei, ka jingsngewkhlaiñ,
Ka met la kum ban lwet.

Phewse khadduh nga shem pynban,
D'i ta i sem lyngkha ;
Dap phew da ki kynrem lyndan,
Ba dang thnam bha ki nia.

Jingshai ba shat lyngba syrdeng.
Ia nga ki pun lynti ;
Hajan jingkhang shiphang nga ieng,
Jingim nga sngewrangli.

Tok tok nga tied ngam lah ap shuh,
Bad ki ban iakmen lem ;
Ki lok thymmai ban ia kynduh,
Ba ngam pat ju iashem.

Jingsngew nongwei na nga la weng,
Ngi sngew kum shipara ;
Jingim thymmai nga dei ban seng,
Ynda nga pyrkhat bha.

La kum u nongiaid wir pyrthei,
B'la jngai na l'U Nongthaw ;
Jingshai ka bneng ba dang theh sei,
Ia nga ka lad U thaw.

I Lieng Kynda

I Lieng kynda—
Khlem i boitha,
Bapli i long suda ;
Ha sla duriaw—
I shu padoi,
Ryngkew ba im lah poi.

Ki jingkhie dew—
Jingat phyllung,
Ia ki ka lah ban shop ;
Sha trai duriaw—
Ne sha mawsiang,
Ha ban da suwan thiaw.

Ki jingialeh—
Kynduh Mawsiang,
Da la jingstad ki mang ;
Khlem U Nongthaw—
Ban jop ia ki,
Sha jot pynban ki jngi.

Wat baroh ar—
Lada ki don,
Dang don ka jinglymbiang
Donkam maji—
Ban king boitha,
Sha shilliang ban khawa.

U khun bynriew—
Ha sla pyrthei,
U lah ban sngewsarong ;
Hynrei u klet—
Ba khlem U Blei,
Aiu u lah ban long ?

Jingieit Nylla

Jingieit paka nylla shisha,
Baroh ki kwah iashim bynta ;
Kiba la mad ia ka shisien,
La eh la jwat ban kylla dien.

Jingieit paka nylla shisha,
Ym don ba lah batai ia ka ;
Shisien ha kut shadem b'la deng,
Shawei pat de ka eh ban weng.

Jingieit kordor ba ngi ñiewkor,
Kham kor ban ia ki mawkordor ;
Hangno ia ka ngi lah ban shem,
Ynda phi lap sa iathuh lem.

Jingieit nylla ba nga dang wad,
Ha man ki dong ha man ki lad ?
Baroh ia ka ki thrang ki sliang,
Ia nga mano ban ieit kylliang ?

Jingieit bym lah ban iakhalai,
Ym don ba nud ban ialehkai,
Ka Ksiar Rupa, Paila nylla,
Ym lah ban ianujor bad ka.

U Tiew Pathai Khubor

Ko Tiew Pathai khubor,
Ba sieng kylleng pyrthei ;
Ia phi ngi iai ñiewkor,
Ki kam ba bha ki bthei.

Ki por ki mareh stet,
Ia phi ngam lah ban klet ;
Sha ñiamra bak phin ngam,
Ha shwa ba phin ioh nam.

Na pneh mariang phi lum,
Jingeh kim lah ban khum ;
Na ngi ynda phi khlad,
Nuksa jong phi ngin wad.

Wat la phi don sha jngai,
Sha pyrthei bym iohi ;
Lyngba ki krem phi ksam,
Ban kynshew ia ka nam.

Ki nam ba bha ban ioh,
Kum Tiew Pathai khubor ;
Ki Law sangam ki Kroh,
Sha kliar ngin iakynjoh.

Ko Tiew Pathai khubor,
Ngi lah kum phi ban im ;
Ban suhsieng man ki por,
La iap, kyrteng kan im.

Ko Tiew Pathai khubor,
Sha sniew kam lah pynngen ;
Badno ngan pynshongdor,
Pyrthei kam lah ban len.

Nuksa ba bha jong phi,
B'la par kylleng ka Ri ;
Ki dak ba phi la buh,
Ngi dei ban iai pyrthuh.

Marwei hapoh jynriew,
Sha jngai na kiwei pat ;
Nga ruh kum phi ban kiew.
Ki shuah sangam ngan prat.

Marwei ka khriat ka shit,
Ban tih ki par Hira ;
U riew jaipdeh um bit,
Ban ioh ki nam babha.

Pathai khubor iwbih,
Pynthei ia phi ban ioh ;
Wat jingthala ki khih,
Ia phi kim lah ban khroh.

Baroh ki saw samoi,
Na sdang ha kut ka snem
Raieh bym lah ban poi,
Tynjuh kim lah khyllem.

La kum u Mangkara,
Iwbih ba sieng pathai ;
Kynjai na phi shirta,
Phi iai im khlem da stai.

Lawei ki nam phi wad,
Ban tih khyndai jingstad ;
Ha kliar ki lum ba jrong,
Parsngiat burom phin phong.

Nuksa ba bha jong phi,
Ba phriang kylleng ka Ri ;
Sur kynud Duitara,
Kin rwai ia phi shirta.

Ha pneh ka Meiramew,
Ym don ba lah teh mraw ;
Paila ba phi kynshew,
Lawei khlem pep kin paw.

La kum I Umpohliew;
Ba ksam ki syrtap maw ;
Mano ban poi phohsniew,
Ha ngi pat kin wan paw.

Ko Tiew Pathai khubor,
Ba don jingmut kordor ;
B'la ieit d'u rit d'u khraw,
Ka Ri kan iai kynmaw.

U Nong Shna Dur

Marwei katba u dang pyrkhat,
Ka dur aiu b'un shna ;
Kat b'u dang khan, ha u ka shat,
Ka dur ka Thei Samla.
Kaba shongkun ba ishongkhia,
U shñiuh haduh syngkai ;
"Ngan shna, pyrthei ba kan sngewbha,
Bad ba kan ioh jngoh kai."

Nangta u sdang ban lum ki tiar,
Kat kiba i donkam ;
U maw marbul b'dang sei na par,
U maw ka Ri donnam.
Nangno un sdang, u pyrkhat bha,
Na khlieh ne na sha kjat ;
Khatduh ynda u pynkut nia,
U sdang na ka dur khmat.

Kamra kyrpang u set lade,
Ban nym pat paw pyrthei ;
Namar u kwah ban kham sule,
Jingthmu kan nym sepei.
Marwei, naduh dangstep u set,
Jar jar hapoh kamra ;
Ki jinganghud b'un sa shongkhet,
Bad nam b'un khung nangta.

Ka bam ka sa da hap pynbor,
Da ki shakri trei ïng ;
Ban leh kumta um i don por,
Ka dur khmat ka sdang ring.
Kumta ki hat, taiew, ki bnai,
U minot khlem shongthait ;
La por u da siewspah kunai,
Khlem kheiñ ka thait ka lwait.

Khatduh ynda la dep janai,
Lymphuiñ na khlieh ha kjat ;
Ula ihun ha b'u peit khai,
Sa nongbishar b'un wad.
Ynda la biang nadong shadong,
U sdang sa ka buh ïa ;
Ba kin peit kai ba un sarong,
Ynda ki bishar bha.

Kat kiba wan kim lah khlem nam,
Jingni kti ba phylla ;
Ynda ki i lei ia ki kam,
Ki sdang ai nam kham bha.
Ki khraw ki rit, ki stad, ki bieit,
Kat kiba la iohi ;
Kim lah khlem sngewshongkun i ieit,
Ka dur kum ka puri.

Napdeng kita ki phew hajar,
La don satang uwei ;
Uba kham pher na u paidkar,
La khot ia u, riewblei.
Khatduh na u, u kwah b'un ong,
Bad no un pynsyriem ;
"La biang," u ong, "nadong shadong—
Tang ba kam don mynsiem."

La kyndit thret u Lok bapli,
Jubab b'la pynshaiong ;
Nangta u sdang ban kham iohi
Kham bha la jingsarong,
"Mynta nga tip b'dang don na nga—
Nongshna dur ba kham khraw ;
Uba kham stad bad kham phylla,
B'la khot ia U, Nongthaw !"

Naduh kata u sdang shemphang,
B'um dei shuh ban kiew skong ;
Namar bad U ban iapyrshang.
Haei haei ym long.
Nangta artat u nang kham iar,
Ban puson la jakhom ;
Sha jingsngewrit kat b'u nang hiar,
U nangkham donburom.

Ka Ri Ba Nga Ieit Eh

Aiu ko Ri baieit jong nga,
Ngan leh namar jong pha ;
Bun phew kylla ki snem ki iaid,
Pha dang iai kdup khlem thait ;
Ki Laiphew Syiem, Khadar Doloi,
Na pneh jong pha, ki mih ;
Ki Rang khlawait, ki Thei kynsai,
Ki khyndai bah ryntich.

Ko Ri donnam ki Kñi ki Kpa,
Ri umsnam ki longshwa ;
Mynnor dap lak pha la pynkha,
B'la nam haduh mynta ;
Sa shisien pat pha sdang kyrsong,
Sha khlieh pha la kiew skong ;
Jyndei, wat ha b'la biah phongrai,
Kim lah ban pynbijai.

Khun dap shynrang pha iai pynkha,
Ym tang ha la rympei ;
Ki riew tipblei, tip kur tip kha,
B'la klang shisnieh pyrthei ;
Ki proh jabieng ki khraw pyrkhat,
Badno kim iaryngkat ?

Naduh ka juk ka Aiom Ksiar,
B'dang bah ryndang u Syiar,
Haduh b'u briew u jan leh blei,
Jem jai pha shong palei ;
Pha dang iai sah sotti sada,
Suba paka nylla ;
Suhsieng iwbih ka nam ba bha,
Mynwei, mynta, shirta.

U Labanang Khlem Khmat

Kynja u riew jaipdeh,
Ym bit ban ai jaka ;
Lada ban trei um treh,
Umdei ruh ban saidthma.

Na ing ha b'u byrngem,
La kat u puh shilum ;
Hynrei tang poi u pdem,
Ban thiah ha ban da hun.

Ki sur sawa bajem,
Ki lyer pyngngad ki doh ;
Laiphew ki sur ki tem,
Ki kshaid rymphum ki noh.

Ki sim ki doh ki rwai,
Nawei shawei ki her ;
Ha lum ba lung u Krai,
Ha them kaweh u Sder.

Hajan kawei ka Jri,
U khiat u peit lyngngoh ;
Ha lade u kylli,
Sa shiphang wan u lyoh.

Iano tip ka byrngem,
Ka Dngiem napoh ki bniap ;
I'u Bsein na khap ka krem,
Ia ka ba un khum iap.

"Balei ka bneng ka saw !"
Kylli sa u ngap tem ;
"Imat ka don ka daw,
Ka bym pat lah ban shem."

"Alhia du pleng u thiah,
Jaipdeh ka la teh mraw ;
Jingtim khlem pep un shah,
Na U Nongbuh Nongthaw."

Jalyeit wow ; u padiah,
Alhia ba u kyrsiew ;
Ki khmat ba ring samthiah,
Ngai ngai ha jingphohsniew.

Pukni ki swait bunsien,
Ban phngoh u dei u ei ;
"Ahia u thie pien pien,
Ani, um lehrain ei."

Katta ka win ka khlaw,
Jaipdeh um tip ei ei ;
Ei ei ha u kim paw,
U pat, shala pyrthei.

Sladieng ki sdang kaweh,
Tiewrieng ki pynsuhsieng ;
Ia ki ban mad um treh,
Pynban ia ki u tieng.

Kat sha b'u peit b'u phai,
Um nud khyllie ñiuhmat ;
Namar jingleh riewkai,
Ia u kumba kiñ btat.

Ka tnga, ki khun lei lei,
Kumno kin angew ia u ;
Bapli kim tip ei ei.
U pat ha skum kitbru.

Ka leit ka wan kam pher,
Khlem dọn ka wit kạ wa ;
Dang saw tyngab u her,
Beit beit shapoh lyngkha.

Shi khiew ka ja kyndeh,
Khnang ba un bam ja sngi
Hynrei tang poi u khreh,
Ban pdem baroh shi sngi.

Mano ba kham tip bha !
Baroh kaba la jia ;
Satang ki khmat bapli,
Ba lah ban ai sakhi.

Ah ki bapli kynrad,
Shakri jong u Alhia ;
Nalor ia ki u thad,
Ia u ki pynsngewbha.

La pop um lah ban set,
Shisien ka sngi kan paw ;
La u leh ha lyndet,
Ka long ka ba mynsaw.

Ha ka tyngab khlem raiñ,
Khlem map ka thad madan ;
Ha la ki khmat b'u shngaiñ,
Haram ia u kim shlan.

Ynda u kyndit thret,
Khlem pat tip ia ka daw ;
"Ban kyrsiew phi la klet,"
Hangta u sdang kem daw.

"Ko khmat ! " u dumok jraiñ,
Khlem kheiñ ia la ka raiñ ;
"Balei phi sngap man man,
Nga sngew la kem ka thngan."

Tyngab ba don hangta,
Shikyntien plak ka kren ;
"Ia ki, la nguid ma ngà,"
I'u jaipdeh ka byrthen.

"Khlemi aiñ," sawa ka sur,
La shkor u pynieng jriang ;
"Khlem kheiñ la kha, la kur,
Hangne me thiah ang ang,"

Khlem jubab shuh ia ka,
Namar la lap mynta ;
Um lah ban buhrieh shuh,
Jingleh u sngewkynduh.

"Naduh mynta ka sngi,
Ngan thad kat h'u ba don ;
Pyrthei kan sa kynshi,
La long rynieng me phon.

Ka jri kan ieng sakhi,
Naduh basdang ha kut ;
Ia khun ia tnga bapli,
U khun ka pynlut phut."

Man man u kan hi jlang,
Khlem ang shikyntien ruh ;
"Mem bit shuh ban iashang,
Bad briew bad mrad kumjuh.

Naduh mynta men long,
U Labanang khlem khmat ;
Sha khlaw sha btap men shong,
Ban mad i'u diengsympat.

Katba nangmih ki sngi,
Men nang ringswai bad rit ;
Pyrthei shuh mem iohi,
Men mad tang jingkordit."

"Waw ! nga uba lanot,"
Halade u pyrkhat ;
"Mynta ia la ijot,
Nga dei ia ki ban mad.

Sha bniap nga dei ban shong,
Ban buhrieh ialade ;
Wat la nga sngewkiengklong,
Ngam lah shuh ban lape.

Nangno ngan ioh jingbam,
Pynkdang ia la ka kpoh ;
Sa tang da ka dih snam,
Jingthaw katba nga ioh."

Tyngab nangta de bak,
Ka leit pynsawa shnong ;
Khlem reij ka thad plak plak,
Kumba ka dei ka long.

Naduh kata ka por,
Pyrthei ka sawa haw ;
Jaipdeh khun khlemakor,
Ka thad h'u dieng h'u maw.

Ki khun samla ka Ri,
Ba ngin ioh jinghikai ;
Ba ka lawei jong ngi,
Kan long ba dap kyrhai.

Lada ngi mlien kumtei,
Ia ngi kan lam shano ?
Ngim lah ban paw pyrthei,
Bad ioh ki jingpyrto.

Lada kum u ngi long,
Pyrthei kumno kan ong ?
Shirta ngin jah burom,
Ka shah tim ruh junom.

Ngin beh namarkata,
Ngim shah un shong bad ngi ;
Ba ioh u pynjakhlia,
Jinglong nylla sotti.

U Dieng Khyrwait Lyer

Marwei nga ieng ha rud lawbah,
Jingeh weibriew
Nga shah ;
Ka shit ka khriat, u slap u phria,
Nga shah khlem da
Salia.
Eriong erngit kamon kadiang,
Khyrwait ha ban
Da biang.

Bunsien nga diaw ba nga pyrkhat,
Ryngkat bad ki
Ummat ;
Jingtrei minot bad lur shitom,
Ym don ba ai
Burom ;
Pyrthei pynban ka biahphongrai,
Shu kat shaba
Nga phai.

Nga sngew shempap kum Lainili,
Pyrthei ka siat
Pharshi ;
Pynban nga sngew nga dei ban shah,
Katba nga dang
Sngewlah ;
Lawei ban long lada nga kwah,
Da kat u riew
Rangbah.

Ka beiñ ka khoh ka kawangktieh,
Na ka ym lah
Buhrieh ;
Kum snieh kyndad nga dei ban long,
Ai lad kin tah
Mationg ;
Nga dei ban phrang kum ksiar nylla,
Ha ban da long
Paka.

Ban proh ka khlieh ban jwat ki thied,
Pyrthat wat la
U tied ;
Ngan ieng Rangbah ban eh ka rngiew,
Ha ka longbriew
Manbriew ;
Ba nam lawei ngan khung kyndung,
Ha ban da kiuh
Ki pung.

Jingmut ba jwat ba eh ban bthat,
Nga sngew nga dei
Ban bat ;
Ba long Rangbah kan eh kan iaw,
Ba Ri kan sah
Kynmaw ;
Nuksa paka suba nylla,
Nangne kin i
Shynna.

I Wah Duid

Baroh ki saw samoi
Nga tuid ruh khlem sangeh ;
Na tlong nga iai kyrsoi.
Ban thom ia ki raieh.

Na pneh ka Mei Pyrem,
Hangta nga san nga mer ;
Ha la rympei nga shem,
Ki jingsumar ba pher.

Kumta nga san nga plung,
Hapdeng ka sneng ka kraw,
Tipbriew tipblei nga khung,
Lawei ba ngan kynmaw.

Hapdeng jinglong khynnah,
Tipduh tipsuk kam ktah ;
La khlem ki kmie ki kpa,
Jingim ka la tharia.

Nangta hapneh ka Lyiur,
Nga sdang ban samla bha ;
Ki jingpyrkhat bajur,
Ha nga ki wan khura.

Kumba kyrthep umsaw,
Jingma ngam poi kynmaw ;
Khlem kheiñ nga iaid palwan,
Ki lum nga kheiñ madan.

Ki jingialeh bajur,
Hangne ruh ki tymmah ;
Dem diap nga hap ban tur,
Ha shwa ban long Rangbah.

Kyndit wan ka Synrai,
Jingmut ka sdang kham shai ;
Ban im khambha lawei,
Ban leh tipbriew nga dei.

Ki nam ba donburom,
Ban ioh, ngan trei shitom ;
Tyngeh nga dei ban leh,
Ka syep, wat dei ban theh.

Jingthmu jong nga ka long,
Ban poi haduh ka thong ,
Shaduh duriaw baiar,
Minot dem diap ngan par.

Ka Tlang khatduh ka wan,
Raikhoh raidiaw nga sdot ;
Pisa mynsiem ka ban,
Bym tip ia la apot.

Katba nga dang duriap,
Bynñiaw nga dang duriap,
Lyer khriat jingiap ba kjap ;
Ia nga ka pynsheptieng.

Hynrei nga tip thikna,
Duriaw baiar ngan poi ;
Hapdeng ki jinglynga,
Mynsiem ka dang padoi.

La wei ynda nga jam,
Bad la ki lok ba bun ;
La wai baroh jingiam,
Kyrdan jingim la pun.

Jingim kum I Wah Duid,
Pyrthei kum Saw Samoi ;
H'u briew la ai laitluid,
Sh'U Blei l'u kwah ban poi.

I Wah Disoi

Naduh ki thaiñ Iewduh,
Mawprem bad Wah thapbru ;
Lyngba jong ki i suh,
Shano ngim tip i thmu.

Iwtung rynieng i kit,
Ki jingjaklia baroh ;
Sha i khlem tuid, kim bit,
Wat la ki sngewjaboh.

Baroh kiba la tip,
Shajan ban shur kim kwah ;
Ka khmat ka dum iongngit,
Tang jngoh ruh kim sngewjrah.

Ki tngit ba ikynsha,
I kit la lut ka Sor ;
La lut ki jingjakhlia,
Badno ngin pynnujor.

Burom na sla pyrthei,
Ia i mano ban ai ?
Ka Sor baroh kawei,
Kiwei, ka dang tyngkai.

Im don jingitynnat,
B'i lah ban ring ban pah ;
Ki ñiut ba thaiñ suhsat,
Marwei i tuid paidbah.

Ki khlur, ka sngi, u bnai,
Hato lyndet kin phai ?
Ki lyer mariang iwbih,
Na'i kin ym wan dih ?

Man la ka khyllipmat,
I lyngkien sak shi sak ;
Shaba ngim poi pyrkhat,
Ki lok i lyndet bak.

Syndah i wah Mawpdang,
Ryngkat i Wah Umkhrah ;
Bad ki i iaid pawang,
Lyngba ki law kynjah.

Na Kshaid bajrong kynian,
Napoh ki mawramsong ;
Lyngba lynti bajlan,
Ban ioh ia la ka thong.

Lynter ki jingialeh,
I tur ia ki raieh ;
Sha khadar snem lynti,
Sha ri ba thiah ka Sngi.

Ki jingiwtung iwli,
Shata kim lah ban jngi ;
Lymda ki iaid kum i,
Lyngba jingshah kynshi.

Katta ka biah phongrai,
Kylliang tien miew im phai ;
Nuksa paka nylla,
Ka [illegible] nam shirta.

Bad ki sha Ri ba jngai,
Lem bad kiwei ki lok ;
Nangta ban shat jingshai,
Wat ia kiba kynkok.

Ba ngan da lah kum i,
Jar jar ban iaid khlem thut ;
Ha jingpuson ban jngi,
Ryngkat jynsur jingmut.

Tipbriew Tipblei

Tipbriew tipblei long mawnongrim,
Ym tang ia u Riewniam ;
Kumjuh ruh ia u luk u lak,
Pyrthei baroh satlak.

Tangba ki soh ki dei ban paw,
Wat la ngi shong sha khlaw ;
Khlem ka tynrai ym lah ban suit,
Da rong ne da ki buit.

Lawei ka Ri bad jaidbynriew,
Irat ban san ban kiew ;
Ki Thei kynsai ki Rang khlawait,
Ym dei ki tam kyntait.

Ki Mangkarong ki leh tynheng,
Ka tai ka thiew, ka weng ;
Ioh bsap pynban syrngiew jong ka,
Kada, ba kup snieh khla.

Longbriew manbriew ka jaitbynriew,
Ban eh ban ksan ka rngiew ;
Donkam ki Rang tipblei tipbriew,
Ki briew ba kat ki briew.

Ki nguidjuban ki phlan duman,
Da ka, ki iai pynksan ;
I'u paid ka Ri, i'u paid ka nam,
Da pnah thylliej ki riam.

Ka Ri, ka niam ka sawarbha,
Kumno kan threw pylla ;
Jied shiah ka wad da khan shanam,
Ki briew ka ktien bad kam.

Tipbriew tipblei bad ka, ka don,
Pariah kadiang kamon ;
Suba nylla jingbha shisha,
Sngewlem i'u rit i'u ria.

Ka malade ka buh shadien,
Kam ai jaka kan sdien ;
Ka hangamei ka meng kyrteit,
Sha khlaw ruh ka beh phreit.

Ka khwanmyntoi lade shimet,
Syndon ki klet ki bret ;
Ba kup shilliang kin ioh mynsiem,
Ba jaitbynriew kan im.

Don ma ki len lade mynta,
Ba Ri ka la pynkha ?
Kiba im sngi ba jaitbynriew,
Sha khlieh ba kin kyntiew.

Ngim noh mynsiem, duh jingkyrmen,
Ba Ri kan pynkha shen ;
Ki riew tipbriew tipblei shisha,
Baieit la ka kynja.

I Duitara Laiksai

Ha jrong tympan surpring jaing,
I Duitara Laiksai ;
Hapneh nongtem u thum ban king,
Baroh shimied iashai.

Uwei u ksai um lah kynjoh,
Ban kem baroh ki sur ;
Baroh lai ksai dei ban kyndoh,
Surthiang ban pynwan dur.

Kumba wahduid barit im lah,
Marwei ban long duriaw ;
Lymda synrop bad kiwei pat,
Pyrthei im lah ban paw.

Ka Ri India ba bun jylla,
Ba pher ka niam, ka ktien ;
Tyllup ka Ri kawei ki phla,
Lama lairong ki sdien.

U Briew marwei wat l'u sngewstad,
Aiu un thaw pyrthei ?
Khlem Mei mariang baitynnad,
Um lah ban ong ei ei.

Ki sim ki doh, u briew u mrad,
Baroh ki jait jingthaw ;
I'U Trai Nongthaw baroh ki wad,
Khlem Blei pyrthei kan blaw.

Phanew

Ka jaitbynriew
Ka Ri donnam,
Ba shong ka mon ba jwat ;
Ba sdang kynrong—
Na kie berong,
Shaduh ban kiew rasong.

Ka Ri, ka Niam
Ka jaitbynriew,
Symbai phanew ngim kwah ;
Ki bat juban,
Ki iar jingmut,
Long shisha kan sabut.

Ioh shah sin ei
Li li pen pen,
Shu kohnguh khlem sngewthuh ;
Tang katba ong
Ki phlan duman,
Ban ia ainia kim shlan.

Tengkhat wat la
Ka jong ka nia,
Ki kohnguh khlem sawar ;
Na lade pat
Khlem da pyrkhat,
Pathar ha shrip ki ngat.

Ah jaitbynriew
Tipblei tipbriew;
Dei baŋ da khaŋsuki ;
Ioh ngat madei
Pathaw tiewrong,
Ka Ri te la kieng klong.

Nongsain Hima
Ne nongsain Niam,
Matang da khan adkar ;
Ki reng mattah
Ki hangamei,
Ioh kylla mulot ei.

Ba Ri baieit
Kan san irat,
Hormot ka nam shirta ;
Ki tiew pathai—
Khubor ban sieng,
Lawei ban phuh ban phieng.

Ka por ia ngi
Ka dang kylluid,
Ban jied ban sot laitluid ;
Ioh shah samkhmut
Kum ki Phanew,
Ioh ew sha bym ju ew.

Ki riew jakhlia
Ki Duhalia,
Peitngor ioh ngi shat khmat ;
Ba jaitbynriew
Lawei ka sain,
Da Thei, da Rang don main.

Ka shong ha-ngi
U paid ka Ri,
Ban thiew, ban tai, ban tait ;
Iano, hano—
Ban shat waidong,
Ym dei ki kylla rong.

Lada ka jait—
Bynriew ka iap,
Iano ngin kynnoh pap ?
Ka Ri, ka Niam
Ne nongialam,
Ne sha kokkhai ngin ngam ?

Ba Ri baieit
Ioh kie lyngkien,
Ha kti ki thap myntoi ;
Ka shong ha ngi
U paid ka Ri,
Ban dwai phirat mied sngi.

Ngi tang kheiñ sting
Leh bym suidñiew,
Babe la kylla prah ;
Kiwei ngim dei
Ban pynkit pap,
Ba Ri pat ka-nang iap.

Hynrei ngim dei
Ban noh mynsiem,
Ia ngi to pyntylli ;
Naduh mynta
Shaduh lawei,
Ki Riew shisha ban sei.

Lymda

Lymda ngi san ha pneh I Mei,
Lawei ngim lah ban paw pyrthei.

Lymda ngi im tipbriew tipblei,
Kumno ngin tei ia ka lawei.

Lymda ngi mlien ban long babha,
Jinglong shisha ngim lah pynkha.

Lymda ngi ri ia la burom,
Kiwei kumno ngin long rukom.

Lymda ngi sdang ban trei minot,
Ia la jingim ngim lah tei mot.

Lymda ngi long kiba sngewrit,
Ha sla pyrthei ban im ym bit.

Lymda ngi long kiba sngewlem,
H'u rit u ria ngin shah pynrem.

Lymda ngi long kiba iaieit,
Khlem pep pyrthei kan khot ki bieit.

Lymda ngi long kiba sngewnguh,
Ha sla pyrthei ngin im kyrduh.

Lymda ngi ieit ia la ka Ri,
Ingkhong shyllang, ngin shah pharshi.

Lymda ngi long ki khuid jingmut,
Ki lok ki jor kin phoi kin thut.

Lymda ngi long kiba larkam,
Ngim dei ban rhah kam nongialam.

Lymda ngi nang mynsiem pyndem,
Kiwei ia ngi kin ym sngewlem.

Lymda ngi bat ia la ka ktien,
Ki briew ia ngi kin artatien.

Lymda ngi long ki riewkunai,
La long rynieng ngin shah khalai.

Lymda ngi lait ka long riewkai,
Ngin ym la lait na ka ieit sbai.

Lymda ngi long ki riew shisha,
Jingim jong ngi kan nang jakhlia.

Lymda ngi long ki riewrangbah,
Jingsniew ngim lah ialeh pyrshah.

Lymda ngi dei ki bha jinglong,
Pyrthei ia ngi kan tahmationg.

Lymda ngi dei ki prohjabieng,
Wat riewmadan ia ngi um phieng.

Lymda ngi sdang na tdah khyndew,
Ngim lah ban poi shaba ngi thew.

Lymda ngi kwah ban im adkar;
Ngim dei than eh ban im pathar.

Lymda ngi ieit shisha I'U Blei,
Jingleh riewblei ka lehnohei.

Lymda ngi long ki riewshemphang,
Bad ki riewstad ngim dei ban shang.

Lymda ngi ieit la ka kynja,
Mynsiem ieit Ri ka dang duna.

Lymda ngi ieit i'u parabriew,
Jingkieng sh'U Blei ka eh ban kiew.

Lymda jingieit ka la ih bha,
Pyrthei kam dei ban paw ruma.

Lymda ngi long kiba kohnguh,
Ia la jingleh ngin sa sngewthuh.

Lymda ngi long ki b'la pynkhreh,
Ngim lah ban shah ia ki jingeh.

Printed at
Khasi Jaintia Press, Mawkhar Shillong-793001.